

Τα Πυρπολικά

Τα πυρπολικά πλοία (μπουρλότα) έγιναν πασίγνωστα για τη δράση τους κατά την Ελληνική επανάσταση του 1821. Τότε οι εξεγερμένοι Έλληνες, μη μπορώντας να αντιπαραθέσουν τα ελαφρά σιτοκάραβά τους στον οθωμανικό στόλο, έθεσαν σε χρήση αυτό το πανάρχαιο όπλο και κέρδισαν σημαντικές ναυτικές νίκες.

Για πρώτη φορά στην ιστορία, αναφέρεται η χρήση πυρπολικών πλοίων από τον αρχαίο ιστορικό Θουκυδίδη: Το 414 π.Χ οι Συρακούσιοι χρησιμοποίησαν ένα τέτοιο πλοίο εναντίον του Αθηναϊκού στόλου που είχε αποκλείσει την πόλη τους. Η δεύτερη χρήση πυρπολικού αναφέρεται από τον Αρριανό και έγινε κατά την πολιορκία της Τύρου από τον Μεγάλο Αλέξανδρο (332π.Χ.). Το 904 μ.Χ. οι Άραβες χρησιμοποιούν πυρπολικά πλοία κατά την επίθεση τους εναντίον της Θεσσαλονίκης, ενώ το 1453 μ.Χ. οι Βυζαντινοί τα εξαπέλυσαν - χωρίς επιτυχία - εναντίον του τουρκικού στόλου που πολιορκούσε την Κωνσταντινούπολη. Από το 16^ο αιώνα και μετά, αποτέλεσε όπλο στους στόλους των Άγγλων, Ισπανών, Γάλλων, Ρώσων και άλλων Ευρωπαϊκών δυνάμεων.

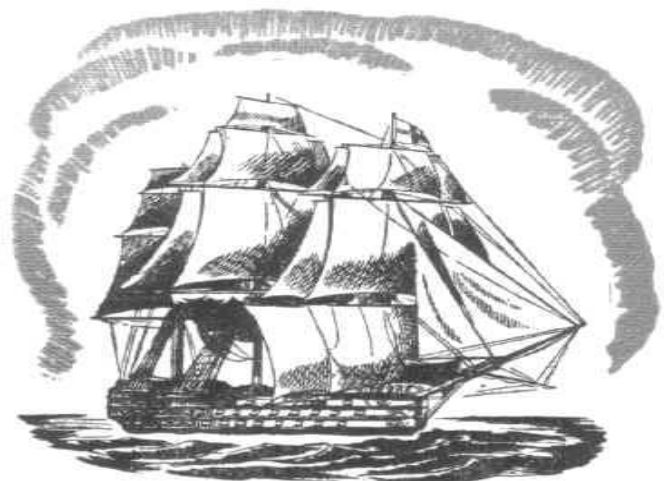
Στην πιο μεγάλη τους δόξα όμως, τα πυρπολικά έφτασαν στα χέρια των Ελλήνων επαναστατών κατά την εθνεγερσία του 1821. Αυτό συνέβηκε γιατί οι εξεγερμένοι δεν μπορούσαν με τα ελαφρά τους σκάφη να αντιμετωπίσουν σε ναυμαχία εκ παρατάξεως τους κολοσσούς του Τουρκικού Στόλου: 4 τρίκροτα πολεμικά πλοία, 13 δίκροτα, 24 φρεγάτες και αρκετές κορβέτες και πάρωνες.

Τα πυρπολικά ήταν παλιά εμπορικά καράβια που, αφού γεμίζονταν με εύφλεκτα και εκρηκτικά υλικά, πλοηγούνταν εναντίον των γιγάντιων τουρκικών πλοίων. Όταν το πυρπολικό συγκρουόταν στο πλευρό του εχθρικού καραβιού, το γενναίο πλήρωμά του το έδενε γερά με γάντζους, αλυσίδες και κάβους (χοντρά σχοινιά) και έβαζε φωτιά στα φυτίλια. Τότε οι άνδρες επιβιβάζονταν στη βάρκα του πλοίου (σκαμπαβία) και απομακρύνονταν. Η φωτιά σύντομα εξαπλωνόταν από το πυρπολικό στο εχθρικό καράβι και το κατέστρεφε.

Σπουδαίοι πυρπολητές ήταν οι Ψαριανοί Κωνσταντής Κανάρης και Δημήτρης Παπανικολής και οι Ύδραίοι Ανδρέας Πιπίνος και Γιάννης Ματρώζος. Σημαντική, αλλά παραγνωρισμένη, μορφή της όλης προσπάθειας ήταν και ο Ψαριανός αγωνιστής Ιωάννης Δημολίτσας, ο κατασκευαστής των πυρπολικών που έσπερναν τον τρόπο στα τουρκικά πληρώματα.

Από τις 59 επιθέσεις πυρπολικών κατά τη διάρκεια της επανάστασης, 39 πέτυχαν και μόλις 20 απέτυχαν. Αυτή η σπουδαία αναλογία προσέλυσε, κι όχι άδικα, την προσοχή και τον έπαινο κι αυτών των ίδιων των Άγγλων, που θεωρούνταν οι σπουδαιότεροι ναυτικοί της εποχής.

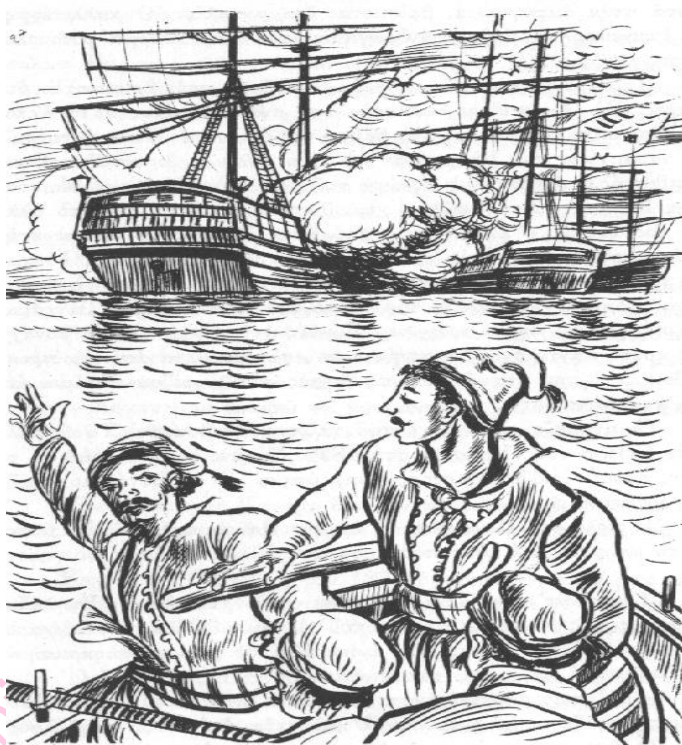

Κανάρης, ο μπουρλοτιέρης

Δεν ήταν κανένας άντρακλας! Μέτριο ανάστημα ήταν, μ' ανοιχτές πλάτες και με λιγνό πρόσωπο που το στόλιζε ένα μικρό μουστάκι. Είχε όμως κάτι μάτια... Παράξενα μάτια! Έξυπνα, γεμάτα έκφραση που φανέρωναν άνθρωπο με θέληση και αποφασιστικότητα. Μα κανείς δεν μπορούσε να βάλει στο νου του τι καρδιά έκρυβε μέσα στο φαρδύ του στήθος τούτος ο μικρόσωμος και γαλήνιος Ψαριανός. Το επίθετο του ήταν Κανάριος... Κωνσταντής Κανάριος.

Είχε γεννηθεί στα Ψαρά κατά το 1790. Ο πατέρας του ο Μικές Κανάριος είχε δικό του καράβι. Εκεί πρωτομπάρκαρε ο Κωνσταντής. Αργότερα πήγε γεμιτζής* στο καράβι του θείου του, του καπετάν Μπουρέκα.

Όπως οι πιο πολλοί θαλασσινοί, ο Κωνσταντής ήξερε λιγοστά γράμματα. Τα έμαθε από κάποιο καλόγερο, τον πάτερ Γρηγόριο, που ήρθε από ένα άλλο μέρος στο νησί τους. Περισσότερο ήξερε να διαβάζει παρά να γράφει. Κάποιος ξάδελφος του πιο μεγάλος, που άραξε κάποτε στη Βενετία, αγόρασε εκεί και του έφερε τη «φυλλάδα» του Μεγαλέξανδρου. Ήταν ένα όμορφο βιβλίο και στο εξώφυλλο του έγραφε με πλουμιστά γράμματα «Ιστορία Αλεξάνδρου του Μακεδόνας. Βίος, πόλεμος και θάνατος αυτού. Βενετία 1780».

Από την ημέρα που το πήρε στα χέρια του ο Κωνσταντής βάλθηκε συλλαβιστά να διαβάσει το βιβλίο. Ήταν η μοναδική ιστορία που έμαθε. Δηλαδή, το πώς ο Αλέξανδρος που ήταν «πολλά ανδρειωμένος» κυριεύσε όλο τον κόσμο. Τις τόσες και τόσες θαυμαστές παλικαριές του!

Το πόσο τον τράβηξε δεν λέγεται! Η μόνη του διασκέδαση έγινε αυτό το βιβλίο. Μόλις ξεκλεβε καιρό στο καράβι, τρύπωνε σε καμιά μεριά της κουβέρτας και το διάβαζε. Και τα δάκρυα του όλο και μουσκεύανε τις σελίδες της «φυλλάδας».

Είκοσι χρονών ήταν δεν ήταν που έγινε καπετάνιος στο καράβι του Μπουρέκα, γιατί ο μπάρμπας του πέθανε. Μέσα στο νησί του άλλος νιώτερος απ' αυτόν δεν κυβερνούσε καράβι. Παραλίγο όμως από θαλασσινός να γίνει καλόγερος. Ήθελε σώνει και καλά να πάει να καλογερέψει στο Άγιο Όρος. Ο λόγος ήταν αισθηματικός.

Αγαπιόταν με τη Δεσποινιά Μανιάτη, μια Ψαριανοπούλα που, χωρίς να ξέρουν, τα γονικά της την αρραβόνιασαν με τον αδερφό του Κωνσταντή, τον Αναγνώστη. Από ντροπή ο Κωνσταντής και από φόβο η Δεσποινιά δεν ξεστόμιζαν λέξη. Και προτιμούσε ο Κανάριος να πάει καλόγερος παρά να φανερώσει το μυστικό του. Μα στο τέλος ξεσκεπάστηκε το αίσθημά τους και έδωσε τη συγκατάθεσή του ο αδερφός του να παντρευτεί ο Κωνσταντής τη Δεσποινιά. Έτσι έχασε το Άγιον Όρος έναν καλόγερο, μα κέρδισε το εικοσιένα τον μεγάλο του μπουρλοτιέρη.

Τάκης Λάμπας

* Γεμιτζής: Ναύτης (Τούρκικη λέξη : Gemici)

Αντιστοιγίστε

Δημήτρης Παπανικολής	*		
Κωνσταντής Κανάρης	*	*	Ύδρα
Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα	*	*	Σπέτσες
Αντώνης Οικονόμου	*	*	Ψαρά
Αντρέας Μιαούλης	*		

Με τη βοήθεια του Ατλαντά της Ελλάδας, σημειώστε τα επαναστατημένα νησιά:

ΎΔΡΑ ΣΠΕΤΣΕΣ ΣΑΜΟΣ ΨΑΡΑ ΚΑΣΟΣ ΚΡΗΤΗ

